RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 74/86 *

I — De feiten en het procesverloop

1. *Rechtskader van het geding*

De wijnbouwgebieden in de Gemeenschap zijn onderverdeeld in wijnbouwzones. Volgens artikel 32, lid 1, van verordening nr. 337/79 van de Raad van 5 februari 1979 houdende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB 1979, L 54, blz. 1) kunnen de Lid-Staten in iedere wijnbouwzone toestaan, dat het natuurlijk alcohol-volumegehalte van wijn wordt verhoogd; het percentage van deze verhoging kan per wijnbouwzone verschillen. In de zogenoemde wijnbouwzone A mag deze verhoging het maximum van 3,5% vol. niet overschrijden. Artikel 32, lid 2, bepaalt dat in jaren waarin de weersomstandigheden uitzonderlijk ongunstig zijn geweest, de in lid 1 bedoelde verhoging van het alcoholgehalte in wijnbouwzone A op 4,5% vol. mag worden gebracht. De besluiten houdende machtiging tot de in lid 2 bedoelde verhogingen moeten door de Commissie worden genomen volgens de procedure van het Comité van beheer (artikel 32, lid 4, juncto artikel 67 van de verordening).

2. *Voorgeschiedenis van het geding*

Voor de verhoging van het natuurlijk alcoholgehalte van wijn verwees het op 14 juli 1971 geldende Duitse Weingesetz (BGBl I 1971, 893) naar de desbetreffende regelingen van de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt. Begin 1982 werd deze wet door de Bondsdag gewijzigd met dien verstande, dat in de verwijzing naar verordening nr. 337/79 aan het einde van paragraaf 6, tweede alinea, de volgende zin werd toegevoegd:

„Voor de wijnbouwstreken Mosel-Saar-Ruwer, Mittelrhein en Ahr geldt voor bepaalde druivesoorten en bepaalde gebieden een maximaal toelaatbare verhoging van 4,5% vol."

Op 8 juli 1982 zond de Commissie de Duitse regering een telex met het verzoek, de inwerkingtreding van de wet in de door de Bondsdag gewijzigde versie te verhinderen, omdat zij onverenigbaar was met artikel 32, lid 1, van verordening nr. 337/79. Op 30 juli 1982 antwoordde de Duitse regering, dat zij het met de Commissie eens was en dat de telex van 8 juli 1982 was doorgestuurd aan de met de uitvoering van het Weingesetz belaste autoriteiten van de Länder en aan het betrokken bedrijfsleven. Bovendien zou zij het nodige doen om de tegenstrijdigheid tussen paragraaf 6 Weingesetz en de gemeenschapsverordening op korte termijn op te heffen.

Op 27 augustus 1982 werd de wijzigingswet door de Bondspresident en de Bondsregering ondertekend. Na de bekendmaking van deze wet in het Bundesgesetzblatt van 31 augustus 1982, trad zij op 1 september daaraanvolgend in werking.

Tegelijkertijd werd de nieuwe versie van het Duitse Weingesetz in het Bundesgesetzblatt gepubliceerd. Daarin was paragraaf 6, tweede alinea, van de volgende voetnoot voorzien:

* Procestaal: Duits.

„Luidens artikel 32, lid 1, van verordening (EEG) nr. 337/79 bedraagt de maximaal toelaatbare verhoging van het natuurlijk alcoholgehalte in de gehele wijnzone A 3,5% vol. Bij besluit van de Commissie van de Europese Gemeenschappen mag deze verhoging in jaren waarin de weersomstandigheden uitzonderlijk ongunstig zijn geweest, 4,5% vol. bedragen."

In de jaren 1983 en 1984 ondernam de Duitse regering niets om de onverenigbaarheid van haar wettelijke regeling op te heffen. Intussen trachtte zij wel, verordening nr. 337/79 zodanig gewijzigd te krijgen dat paragraaf 6 Weingesetz niet meer onverenigbaar zou zijn met artikel 32 van de verordening. Bij brieven van 13 december 1982 en 22 december 1984 weigerde de Commissie een dergelijke wijziging.

Bij brief van 9 oktober 1984 leidde de Commissie de niet-nakomingsprocedure in. Overeenkomstig artikel 169 EEG-Verdrag nodigde zij de Duitse regering uit om binnen een termijn van twee maanden haar opmerkingen kenbaar te maken.

In haar antwoord van 11 december 1984 gaf de Duitse regering toe, dat paragraaf 6 Weingesetz onverenigbaar was met het gemeenschapsrecht. De voorgenomen wijziging van de nationale wetgeving had vertraging opgelopen, maar het was de bedoeling om begin 1985 een wetsontwerp gereed te hebben. Toen de Commissie vaststelde, dat met de wetswijziging begin 1985 nog steeds geen begin was gemaakt, bracht zij op 1 juli 1985 een met redenen omkleed advies uit, dat onbeantwoord bleef.

Daarop heeft de Commissie krachtens artikel 169, tweede alinea, EEG-Verdrag het onderhavige beroep wegens niet-nakoming ingesteld.

3. *Procesverloop*

Het verzoekschrift van de Commissie is op 12 maart 1986 ingeschreven ter griffie van het Hof.

De schriftelijke procedure heeft een normaal verloop gehad; de Commissie heeft evenwel afgezien van repliek.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Bij brief van 1 februari 1988 hebben M. Seidel en H. J. Horn, sinds 25 augustus 1987 plaatsvervanger van P. Rohland, het Hof meegedeeld dat zij in de onderhavige zaak niet meer als gemachtigden van de Duitse regering optreden. Tijdens de mondelinge behandeling werd de Bondsrepubliek Duitsland vervolgens vertegenwoordigd door J. Peters, van het Bondsministerie voor Jeugd- en Gezinszaken en Volksgezondheid, en door D. Knopp en F. Montag, advocaten te Keulen.

II — Conclusies van partijen

Verzoekster concludeert dat het den Hove behage:

1) vast te stellen dat de Bondsrepubliek Duitsland, door in het Duitse Weingesetz een bepaling op te nemen op grond waarvan in de wijnbouwstreken Mosel-Saar-Ruwer, Mittelrhein en Ahr voor bepaalde druivesoorten en bepaalde gebieden een maximaal toelaatbare verhoging van het natuurlijk alcoholgehalte geldt van 4,5% vol., inbreuk heeft gemaakt op de voorschriften van de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt, inzon-

derheid artikel 32 van verordening nr. 337/79 van de Raad, alsmede op de artikelen 5 en 189 EEG-Verdrag;

2) de Bondsrepubliek Duitsland te verwijzen in de kosten van de procedure.

Verweerster concludeert dat het den Hove behage:

— overeenkomstig het recht over dit beroep te beslissen.

III — Middelen en argumenten van partijen

Volgens de *Commissie* veroorzaakt de handhaving van paragraaf 6 Weingesetz, zoals gewijzigd in 1982, in de eerste plaats grote rechtsonzekerheid. Noch het doorzenden van de telex van de Commissie aan de met de uitvoering van de wet belaste autoriteiten van de Länder, noch de voetnoot in de bekendmaking van de nieuwe versie van het Weingesetz vormen een waarborg, dat in de praktijk de hand wordt gehouden aan de in verordening nr. 337/79 voorgeschreven maxima. Volgens het Duitse constitutionele recht heeft de bekendmaking van de nieuwe versie van de wet slechts declaratieve werking en is zij niet van wetgevende aard. Aangezien juist op het gebied van het strafrecht duidelijke, ondubbelzinnige voorschriften nodig zijn, is het de vraag of de Duitse rechter op basis van de huidige versie van paragraaf 6 kan optreden tegen verhogingen van het natuurlijk alcoholgehalte die de normale waarde van 3,5% vol. overschrijden.

Bovendien schept paragraaf 6 een onduidelijke rechtssituatie, omdat hiermee in het Duitse Weingesetz een bepaling is opgenomen die afwijkt van de desbetreffende gemeenschapsverordening. Een dergelijke situatie brengt de justitiabelen in onzekerheid over het geldende recht en vormt volgens vaste rechtspraak een inbreuk op de artikelen 5 en 189, tweede alinea, EEG-Verdrag (zie bij voorbeeld de arresten van 4 april 1974, zaak 167/73, Commissie/Frankrijk, Jurispr. 1974, blz. 359, en 25 oktober 1979, zaak 159/78, Commissie/Italië, Jurispr. 1979, blz. 3247).

Verordening nr. 337/79 en de artikelen 5 en 189 EEG-Verdrag zijn voorts geschonden, daar in paragraaf 6 Weingesetz de indruk wordt gewekt dat een verhoging van het natuurlijk alcoholgehalte tot 4,5% vol. alleen is toegestaan in de wijnbouwstreken Mosel-Saar-Ruwer, Mittelrhein en Ahr, terwijl artikel 32 van verordening nr. 337/79 voor de gehele wijnbouwzone A in de mogelijkheid van verhoging tot 4,5% vol. voorziet.

De *Duitse regering* betwist de gegrondheid van de grief van de Commissie niet. Zij wijst er evenwel op, dat in de Bondsrepubliek in de praktijk streng de hand wordt gehouden aan de communautaire voorschriften inzake de verhoging van het natuurlijk alcoholgehalte, zodat er dienaangaande geen rechtsonzekerheid bestaat. Bovendien werkt de Bondsregering momenteel aan een nieuw Weingesetz, waarmee onder meer de omstreden bepaling moet worden afgeschaft.

T. Koopmans
rechter-rapporteur